

Refleksije

„Krasni poziv“

Približno pred letom dni se je nepodpisan člankar v „Slovincu“ malo po kranjsko obregnil ob me zaradi nekih misli v člančiču „Socialno čuvstvovanje naših listov“, čeprav nisem nikrat imenoval nobenega lista z imenom in tudi nisem imel nobenega določenega v mislih. Ne takrat ne danes me ni volja polemizirati z anonimnim piscem, vendar — če se je že ta neznanec oglasil v „Slovincu“, bi mu danes rad postavil pred oči ogledalo, katero mi je čas potisnil v roke, da se pokaže, kako je vsemu navzlic s tem socialnim čuvstvovanjem pri naših listih.

Namreč, da se razumemo: pisati o brezposelnih, opozarjati javnost, naj daje miloščino ljudem, ki niso sami zakrivili svoje bede, to pomeni prav toliko, da če imajo narodne dame svoje dobredelne krožke in prireditve, kjer si preganjajo dolgčas in postajajo z leti zaslužne za narod in ljudstvo. Takega dela nisem imel v mislih, ko sem pisal o socialnem čuvstvovanju, pač pa mnogo važnejšega in pomembnejšega. Zlasti pa človeški osnovni občutek do sveta, spoznanje potreb časa in voljo, sodelovati v boju za nova razvojna pota.

Na ta socialni čut sem se spomnil ob letošnjih dunajskih dogodkih, ko je prav neznančev list nekako uradno, oficialno, obvezno opredelil svoj osnovni odnos do socialnega problema, in sicer na način, ki je vreden, da ga uvrstimo v zgodovino javne misli pri nas.

Prepričan sem, da ni bilo med našim ljudstvom človeka, ki bi se bil spotikal ob prvem „Slovenčevem“ poročilu, kjer je govora o „junaškem boju delastva“ zoper Heimwehr. Toda takoj drugi dan je isti poročevalc že vzdihnil, da je težko biti objektivni. Namreč objektivni spričo Feyevih junaštev, ko je z dinamitom poganjal delavske družine v zrak!... Tretji dan pa smo brali namestu poročila tele besede: „Prepustimo času in Bogu, da zacelita rane... da kaznujeta one, ki nosijo odgovornost za to, kar se je zgodilo...“ In na koncu namestu razlage in pojasnil kot poslednjo, odločilno besedo o teh dogodkih: „krasni poziv“ kardinala Innitzerja.

Preden se dotaknem tega poziva, je treba pribiti tole: poročevalcu je prvi dan dogodkov čisto preprost človeški čut povedal, na kateri strani je pravica. Pretreslo ga je, kar je videl in — ne da bi bil sam bognasvaruj komunist — je kratko in malo kot človek prav osvetlil dogodke. Potem se je pa moral očitno ukloniti višji volji, uradnim zreliščem, in je poslal bralcem Innitzerjev poziv.

In ta poziv? Za resnobnim patosom skrit skoraj mrzel političen obraz. „Mir v družini, mir delu, mir ponižnega samospoznanja.“ V bistvu prav za prav posvetitev Oblasti, kateri se je treba brezpogojno pokoriti. Z Innitzerjevim pozivom je bila zopet enkrat proglašena Oblast, ki jo podpira Cerkev, za najvišjo Zakonitost na zemlji. Namreč Oblast ex principio, politična realnost, ki je sposobna čuvati razne interese, brez ozira na to, ali so tudi ljudski ali ne. Ali ni to malo krut, malo brezsrčen govor, danes, ko se nam hoče ven iz teme sodobnih neiskrenih odnošajev vladajočih slojev do ljudstva, ko sleherno srce kriči po zdravem, preprostem smislu življenja, ko spajajo solze duhovno in materialno zlomljenih ves svet v novo človeško

občestvo? In ali ni takle avtoritativen migljaj s prstom vendarle malo previsoko od vsakdanje zemeljske stiske?

Spominjam se dne, ko sem v družbi štirih tisočev vojakov klečal l. 1916. na nekem travniku na južnem Tirolskem. Solnce je sijalo na vinograde, zemlja je dišala v mladem, poletnem jutru, mi smo pa klečali in prejekali blagoslov, preden smo odrinili na ofenzivo. Tvorili smo ogromen štirikot, v čigar sredini sta stala ves z zlatom ovešen general in pa duhovnik s križem v roki in v prazničnem ornatu. S križem v roki nas je zaklinjal, naj izkažemo zdaj svojo zvestobo Cerkvi in cesarju, s križem v roki nas je pošiljal v klavnico. Za gorami so že grmeli topovi, smrtna grenkoba je ležala na srcih.

Tega dne sem se spomnil, ko sem prebral dr. Innitzerjev poziv. Duh obeh je isti. V avstrijski prestolnici je zopet oživel stari habsburški katoliški absolutizem, zopet je pod resnobno patetičnim dostojanstvom te, od Boga postavljene Oblasti tekla dragocena človeška kri...

Vendar pustimo politično stran te zadeve. Skoraj prav tako, če ne važnejše je hkrati dejstvo, da je dr. Innitzer s svojim ravnanjem postavil sam svoje besede, svoj „krasni“ poziv na laž. V političnem računu je šel predaleč in je storil nekaj, kar bi kot človek in kot svečenik ne smel storiti. Javno in z vsem pompom je blagoslavljal žrtve, ki so padle za Dollfussa, ter s tem molče označil nasprotno stran za krivce, katere prepušča pač Bogu, naj jih on kaznuje. In še več! Če je bil sposoben pred obličjem smrti, ob truplih žena in otrok, mrzlo in prezirajoče manifestirati svoj politični kredo, potem nima pravice, da se danes v dvajsetem stoletju, poziva na Kristov nauk. Potem je pač pahnil vse brezpravno, od gospode teptano ljudstvo od sebe!

Meni pa je treba pri vsem tem ponoviti le dvoje: Tisti štirikotnik na tirolskem travniku je tvorilo štiritisoč slovenskih vojakov; skoraj dvajset let pozneje pa se zdi, kakor bi slovenskemu ljudstvu dajal nekako uradno smer v socialnem smislu isti duh, ki je pošiljal onih štiritisoč vojakov v „slavno“ smrt.

Ferdo Kozak.

Iz naših revij

Ocvirk pod Zvonom. Ko sem v 3. št. Ljubljanskega Zvona prebiral dolgi urednikov uvodnik, se mi je pripetila čudna zadeva. Padel sem pri neveselem ritmu tega pisanja nenadoma v nekake sanje, v nekaj napol zabaven napol strašen privid, kako se je častitljivi Zvon poveznil na Ocvirka, ki je v smrtnem strahu in vendar z vsem ponosom kričal pod njim, da je to hotel, on sam, da je to zanj — kakor za Diogena sod — edino pravo in izvrstno bivališče in da ga žali, kdor mu tega ne verjame. V sanjah, pomnim, me je skrbelo samo to, kako bo mož prišel izpod zvona, in isti strah, se mi je zdelo, da navzlic vsej njegovi hrabrosti trepeta tudi v Ocvirkovem glasu, ki je ves doneč, brneč in počeno bučeč prihajal izpod svojevrstne, nekoliko neprijetne, toda zelo rezonančne strehe. Ne vem, kaj je bilo krivo, strah ali streha, toda čimdalje sem poslušal glas moža pod zvonom, tem neznosnejši mi je postajal, dokler me ni prebudil, da je prikazen nenadoma zopet izginila, kakor me je bila obšla, in da sem se znašel zopet pri Ocvirkovem članku, in sicer ravno tam, kjer pričinja svoj odgovor na Lebnov uvodnik, ki je izšel v 1. št. „Sodobnosti“, in na mojo polemiko v isti številki.

Resnično, Ocvirk dopoveduje, da je z Zvonom vse v najlepšem redu, da je pod njim resnično kakor doma in da mu vsakdo dela krivico, kdor